

SURDOPEDIE

- Lat. surdus – hluchý, řec. Paidea – výchova
- Speciálněpedagogická disciplína zabývající se výchovou, vzděláváním a rozvojem jedinců se sluchovým postižením.
- Do r. 1983 zahrnována do komplexního oboru logopedie.
- Multidisciplinární obor – spec.ped.-kombinované postižení, pedagogické, psychologické, sociologické, filozofické obory, pediatrie, ORL, foniatrie

Význam sluchu

Komunikace

rozvoj sociálních vztahů

získávání informací

rozvoj abstraktního myšlení

orientace v prostoru - nositel varovných signálů

- 90% neslyšících pochází z rodin, ve kterých není žádný člen SP
- 90% neslyšících si bere nedoslýchavého, popř. neslyšícího partnera
- 90% všech dětí z manželství neslyšících jsou slyšící

Anatomie sluchového analyzátoru

Klasifikace sluchových vad

- Místo vzniku postižení
- Období vzniku postižení
 - Vrozené (hereditární) – geneticky podmíněné nebo kongenitálně získané (pre-, peri-)
 - Získané (post-) – před fixací řeči (prelingválně, tj. do 6. roku života), po fixaci řeči (postlingválně, tj. po 6. roce života a v jeho průběhu)
- Stupeň postižení

Sluchové vady – dle místa vzniku postižení

- Periferní nedoslýchavost či hluchota
 - **Převodní** – sl. buňky jsou v pořádku, ale nejsou stimulovány zvukem, protože se zastaví přerušením vedení zvuku skrz zevní zvukovod a střední ucho. Příčinou překážka, která brání proniknutí zvuku z vnějšího prostoru k buňkám (např. zvětšená nosní mandle – porucha ventilace středouší přes Eustachovu trubici, překážka ve zvukovodu, perforace bubínku)
„slyší méně, ale rozumí“
 - **Percepční** - porušena funkce vnitřního ucha, sluchových buněk či nervů.
„slyší hodně, ale nerozumí“
 - Kochleární – porucha přeměny zvuku v el. signál ve vnitř. uchu
 - Retrokochleární – porucha vedení zvuk. signálu VIII. hlavovým nervem a sluch. Dráhou v mozgovém kmeni.

Percepčních vad je mnohem více než převodních a představují závažnější diagnostický i léčebný problém

- **Smíšená** (kombinace převodní a percepční)

■ Centrální nedoslýchavost či hluchota

Postižen korový a podkorový systém sluchových drah. Jedná se o abnormální zpracování signálu v mozku

Stupně sluchových vad

- normální stav sluchu (0-25 dB)
- nedoslýchavost
 - lehká (ztráta 26-40 dB)
 - středně těžká (41-55 dB)
 - těžká (56-70 dB)
 - velmi těžká (71-90 dB)
- hluchota, neslyšící
 - praktická, komunikační (zbytky sluchu) - 90 dB a více
 - úplná (totální) - bez audiometrické odpovědi

Komplexní péče o sluchově postižené - Střediska rané péče

SRP Tamtam Praha od 2001

SRP Olomouc od 2004

do 4 let věku dítěte se zdravotním postižením či jiným ohrožením vývoje

do 7 let věku dítěte s kombinovaným postižením

včasná intervence pro celou rodinu

SPC pro sluchově postižené

- SPC při základních školách pro sluchově postižené (Vyhláška č.72/2005 Sb.)

■ úkoly:

- na základě audiologické a speciálněpedagogické diagnostiky zvolit rehabilitační metodu na podporu rozvoje komunikačních schopností
- depistáž sluchově postižených dětí
- psychorehabilitační pomoc, sociální poradenství rodinám
- metodická pomoc sluch.post. a pedagogům v integrovaných podmínkách
- výchovně-vzdělávací péče o sluch.post.děti raného věku

MŠ pro sluchově postižené

- Zřizovány při některých ZŠ pro sluch.post.
- Děti od 3 do 6 let s různým stupněm sluch.vady
- plní diagnostické úkoly
- spolupráce s SPC a s rodinou dítěte

Specifické úkoly MŠ:

- navazování komunikace, tvoření a rozvíjení hlasu
- rozvíjení zrak.vnímáním, nácvik odezírání, hmatové vnímání, rozvoj jemné a hrubé motor.
- reedukace či edukace sluchu
- rozvíjení řeči, vytvořit kladný vztah k mluvení
- začátky čtení pomocí globální metody
- dosažení funkční komunikace s využitím nonverbálních prostředků

ZŠ pro sluchově postižené

- Volba vzdělávacího programu je v kompetenci ředitele školy
 - Orální - odezírání
 - Bilingvální – využití znakového jazyky
 - zásady totální komunikace – využití všech dostupných forem komunikace
- povinná školní docházka až desetiletá (Školský zákon č.561/2004 Sb., Vyhláška č. 73/2005 Sb.)

SŠ pro sluchově postižené

- Střední odborná učiliště, odborná učiliště, praktické školy pro sluch.post. - široká škála možností pro profesní zaměření:
 - strojní mechanik, malíř-lakýrník, krejčí, dámská krejčová, truhlář, kuchař, čalouník.
- Střední školy s maturitou:
 - střední zdravotnická škola (obor zubní technik)
 - střední průmyslová škola oděvní
 - střední pedagogická škola (předšk.a mimošk. pedagogika)
 - střední průmyslová škola elektrotechnická
 - gymnázium

Studium na vysokých školách

- Bakalářské obory:
 - Výchovná dramatika neslyšících (JAMU Brno)
 - Čeština v komunikaci neslyšících (FF UK Pha)
- Jiné studijní obory:
 - v integrované formě - pro mnohé z sluch.post. je to první společné vzdělávání s intaktní populací.

Komunikační formy sluch.postiž.

Odlišnost komunikačních kompetencí:

- rozsah podnětů s informačním významem je menší než u slyšících, kteří slyší řeč a jiné zvuk
- potíže v oblasti osvojení a využití orální řeči - řeč se prostředkem sociálního kontaktu, zdrojem poznání
- neslyšící a lidé s těžkou sluch.vadou užívají běžných komun.prostředků odlišným způsobem nebo používají jiný komunikační systém
- obtíže v dorozumívání s příslušníky majoritní společnosti, komunikační komplikace bývají i největším subjektivním problémem, který ze sluchové vady vyplývá.

Komunikační systémy

- audioorální : mluvený jazyk majoritní slyšící společnosti
- vizuálněmotorický : znakový jazyk, znakový jazyk, prstové abecedy

Znakový jazyk

Znakový jazyk je komunikační systém s vlastním lexikonem a gramatikou - nejsou odvozeny z jazyka mluveného

Zákon o znakové řeči č. 155/1998 Sb.:

- „přirozený jazyk a plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickým vizuálněpohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní části trupu“.

Znakovaná čeština

- je vizuálněmotorická forma dorozumívání závislá na jazyce mluveném
- Zákon o znakové řeči č. 155/1998 Sb.:
 - „uměle vytvořený jazykový systém využívající gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována. Spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány odpovídající znaky českého znakového jazyka.“

Sluchová protetika

- Sluchadla:
 - zvukovodová
 - závěsná
 - brýlová
 - kapesní
- Kochleární implantát
 - obchází poškozený sluchový orgán
 - část implantována do spánkové kosti a elektrody zavedeny do hlemýžďe
 - pro osoby nemající využitelné zbytky sluchu (sluchový nerv je v pořádku), pro náhle ohluchlé.

Pomůcky

- Usnadňující tvoření mluvené řeči – artikulační zrcadlo, špachtle, sondičky, indikátory, fonátory
- Motivující ke čtení – teletext, skryté titulky, textová telekomunikace
- Usnadňující získávání informací – televizní technika, počítače, multimediální progr., internet, psací telefon, fax, mobilní telefon
- Ostatní – signalizační, vibrační, světelné